

" Waterkwaliteit en visbestand in de Grote Hengelvijver en de Bootjesvijver in het Rivierenhof anno 2025 "

1. Inleiding

Het Rivierenhof heeft onder meer een Grote Hengelvijver en een Bootjesvijver en zijn gelegen in de provincie Antwerpen nabij Deurne.

2. Waterkwaliteit

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) beschikt niet over meetgegevens van de waterkwaliteit van de vijvers van het Rivierenhof.

3. Afvissingen

De meest recente afvissing van het Rivierenhof dateert van 2024.

In het Vlaamse Gewest bevinden zich in elke provincie diverse stilstaande wateren. Deze wateren hebben een belangrijke functie voor de openbare visserij. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is verantwoordelijk voor het visstandbeheer in deze wateren.

Het ANB heeft ATKB opdracht gegeven voor het uitvoeren van een visstandonderzoek in de wateren van het Rivierenhof (Grote Hengelvijver en Bootjesvijver) in de provincie Antwerpen in 2024.

De bemonsteringen van de Rivierenhof vijvers zijn uitgevoerd op 28 november 2024.

Voor het presenteren van de bestandschattingen zijn de gevangen vissoorten ingedeeld in ecologische groepen en gilden.

De indeling in "ecologische groepen" wordt beschreven in het Handboek Hydrobiologie (Bijkerk *et al.*, 2014). De ecologische groepen zijn voornamelijk gebaseerd op voedselvoorkeur. Dit hangt samen met de lengte van de vissoorten: kleine exemplaren benutten ander voedsel (bijvoorbeeld zoöplankton) dan grote exemplaren (die veelal macrofauna of kleine vissen eten). Voor snoek wijkt de indeling af van de overige vissoorten, omdat deze vooral uitgaat van de voorkeur van deze soort voor een bepaald type habitat.

Naast ecologische groepen zijn de vissoorten ingedeeld in "stromingsgilden" volgens FAME (Noble & Cowx, 2002). De afkorting FAME staat voor Fishbased Assessment Method for the Ecological status of European rivers.

De indeling in stromingsgilden is gebaseerd op de voorkeur van soorten voor stromend dan wel stilstaand water.

Er worden **drie stromingsgilden** onderscheiden:

- Eurytopen: soorten die geen specifieke voorkeur hebben voor stromend of stilstaand water;
- Limnofielen: soorten met een voorkeur voor stilstaand water;
- Rheofielen: soorten met een voorkeur voor stromend water.

a) Soortensamenstelling

In de Rivierenhof – Grote Hengelvijver zijn in totaal zeven vissoorten aangetroffen (spiegelkarper en karper worden samen tot één soort gerekend). Zes soorten behoren tot het eurytope gilde, namelijk aal, baars, brasem, (spiegel)karper, giebel en pos. Er is met marmergrondel ook één exoot aangetroffen.

In de Rivierenhof – Bootjesvijver zijn in totaal vijf vissoorten aangetroffen. Vier soorten behoren tot het eurytope gilde, namelijk aal, baars, blankvoorn en snoek. Eén soort behoort tot de limnofielen, namelijk rietvoorn.

Tijdens de bemonstering is eveneens gelet op de aanwezigheid van uitheemse kreeften en/of krabben. In de Grote Hengelvijver is één gevlekte Amerikaanse rivierkreeft aangetroffen.

Vergelijking met eerdere afvissingen

In 2011 (Hop, 2012) en 2018 (Mies & van Giels, 2018) is eerder onderzoek gedaan naar de visstand in de Rivierenhof vijvers. De Bootjesvijver is zowel in 2011 als in 2024 bemonsterd, in het jaar 2018 is er niet bemonsterd gezien de vijver droog lag.

In Tabel 11 is een overzicht gegeven van de soortensamenstelling in de onderzoeksjaren 2011, 2018 en 2024. In 2024 is de soortenrijkdom met tien aangetroffen vissoorten iets hoger dan in voorgaande jaren. In 2011 en 2018 werden negen vissoorten (exclusief hybride) aangetroffen. De soortenrijkdom is hiermee stabiel. In 2011 is kolblei voor het eerst en het laatst aangetroffen. Zeelt is sinds 2018 niet meer aangetroffen in de vijvers, in dat jaar waren de aantallen van zeelt al laag (6 n/ha) waardoor de kans om deze soort te vangen klein is. In 2024 zijn de soorten snoek, spiegelkarper, rietvoorn en marmergrondel voor het eerst aangetroffen. Zwartbekgrondel is in 2018 aangetroffen maar ontbreekt in de vangsten van 2024.

b) Omvang van het visbestand

In Tabel 2 tot en met Tabel 5 is de geschatte omvang van het totale visbestand in de verschillende vijvers van de Rivierenhof gegeven in kilogram en aantallen per hectare.

Rivierenhof- Grote Hengelvijver

De omvang van het visbestand in de Grote Hengelvijver is geschat op 231,9 kg/ha en 1.095 stuks/ha. Op basis van biomassa bestaat het bestand voornamelijk uit eurytopen (99%). De exoten hebben een verwaarloosbaar aandeel van minder dan 1%.

Op soortniveau bestaat het bestand voornamelijk uit (spiegel)karper (84%), gevolgd door aal (13%).

Op basis van aantallen bestaat het visbestand eveneens met name uit eurytope vis (99%). Op soortniveau wordt brasem het meest frequent aangetroffen (80%).

Rivierenhof- Bootjesvijver

De omvang van het visbestand in de Bootjesvijver is geschat op 407,6 kg/ha en 13.699 stuks/ha. Op basis van biomassa bestaat het bestand voornamelijk uit eurytopen (83%). De limnofielen hebben een aandeel van 18%. Op soortniveau bestaat het bestand voornamelijk uit blankvoorn (57%), gevolgd door aal (19%) en rietvoorn (18%).

Op basis van aantallen bestaat het visbestand eveneens met name uit eurytope vis (87%), gevolgd door limnofiele rietvoorn (13%). Op soortniveau wordt blankvoorn het meest frequent aangetroffen (85%), gevolgd door rietvoorn (13%).

Vergelijking met eerdere afvissingen

Op basis van biomassa varieert de omvang van het visbestand van 231,9 kg/ha in de Grote Hengelvijver tot 407,6 kg/ha in de Bootjesvijver. Op soortniveau heeft (spiegel)karper het grootste aandeel in biomassa in de Grote Hengelvijver (84%) en blankvoorn in de Bootjesvijver (57%). In Tabel 12 is een overzicht gegeven van de geraamde biomassa's van de aangetroffen soorten in de Grote Hengelvijver in 2011 (Hop, 2012), 2018 (Mies & van Giels, 2018) en 2024. In Tabel 13 is een overzicht gegeven van de geraamde biomassa's van de aangetroffen soorten in de Bootjesvijver in 2011 (Hop, 2012) en 2024. De Bootjesvijver is wegens droogval niet bemonsterd in 2018.

Over het algemeen is een neerwaartse trend zichtbaar in de biomassaramingen van 2011, 2018 naar 2024. De biomassaramingen van 2011 en 2018 zijn vrij vergelijkbaar ondanks dat de aantallen per hectare in 2018 vele malen hoger liggen dan in 2011 en 2024. De biomassa-raming in de Grote Hengelvijver is in 2024 ruim gehalveerd ten opzichte van 2018. Voor de Bootjesvijver is de biomassa-raming vergelijkbaar in beide bemonsteringsjaren. De aantallen per hectare zijn in 2024 wel een stuk hoger vergeleken met 2011. Dit komt met name door de grote hoeveelheid blankvoorn die in 2024 is aangetroffen. Blankvoorn is niet in dergelijke hoeveelheden aangetroffen in 2011.

In de Grote Hengelvijver werd het baarsbestand in 2011 geraamd op 28,7 kg/ha, in 2018 op 8,5 kg/ha en in 2024 slechts op 0,4 kg/ha. In 2024 is er geen blankvoorn aangetroffen, terwijl er in 2011 nog 98 kg/ha werd geraamd. Ook het brasembestand is aanzienlijk gedaald, van 115,6 kg/ha in 2011 naar 3,5 kg/ha in 2024. Waar de biomassa-raming van (spiegel)karper een forse stijging maakte van 2011 naar 2018 halveerde deze in 2024. Bij karper kan het wel of niet aantreffen van enkele grote exemplaren een aanzienlijk effect hebben op de biomassaramingen van jaar tot jaar. Bovendien werden er in 2018 en 2020 karpers verplaatst van andere vijvers in het park naar de Grote Hengelvijver vanwege de lage waterstand. Een aantal van die vissen werd nadien door hengelaars weer terug verplaatst naar de Bootjesvijver (Yseboodt, pers. com., 2025). De biomassa-raming van zeelt bedroeg in 2011 nog 68,5 kg/ha en was in 2018 met 11,6 kg/ha fors lager. In 2024 is er geen zeelt meer aangetroffen.

De aan- en afwezigheid van de hoeveelheden blankvoorn en brasem in de Bootjesvijver kan verschillende oorzaken hebben. Mogelijk kan het zijn dat door het droogvallen van de Bootjesvijver in 2018 de visstand in zijn geheel is veranderd en langzaam weer opstart, waardoor er een andere soortensamenstelling en omvang aanwezig is.

Tevens werden bij een visredding in de Bootjesvijver de grotere exemplaren van o.a. karper en brasem overgezet naar de Grote Hengelvijver (Yseboodt, pers. com., 2025). Dit kan verklaren waarom (spiegel)karper in 2024 niet meer is aangetroffen en dat de omvang van het blankvoornbestand een forse groei heeft gemaakt. Daarnaast kan het ook zijn de bemonstering in de Bootjesvijver werd bemoeilijkt door de lage waterstand waardoor vissen in het open water niet tot nauwelijks mogelijk was.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, oktober 2025

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger Eva DE BLEEKER in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Jo BROUNS :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2025-2026 , vraag nr. 1163 van 10 september 2025 } .

TABEL 11

Tabel 11 Soortensamenstelling in de Rivierenhof vijvers in de jaren 2011, 2018 en 2024. X = aangetroffen, - = niet aangetroffen

Gilde	Vissoort	Grote Hengelvijver			Boortjesvijver	
		2011	2018	2024	2011	2024
Eurytoop	Aal	x	x	x	x	x
	Baars	x	x	x	x	x
	Blankvoorn	x	x	x	x	x
	Brasem	x	x	x	x	-
	Giebel	x	x	x	-	-
	Hybride	x	-	-	-	-
	Karper	x	x	x	x	-
	Kolblei	x	-	-	-	-
	Pos	x	x	x	-	-
	Snoek	-	-	x	x	x
Limnofiel	Spiegelkarper	-	-	x	-	-
	Rietvoorn	-	-	x	x	x
Exoot	Zeelt	x	x	-	-	-
	Marm grondel	-	-	x	-	-
	Zwartbek grondel	-	x	-	-	-
	Totaal*	9	9	10	7	5

* exclusief hybride en spiegelkarper

TABEL 2

Tabel 2 Raming van het visbestand in de Rivierenhof- Grote Hengelvijver (kg/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	29,7	-	-	-	0,7	29,0
	Baars	0,4	0,4	-	-	-	-
	Brasem	3,5	3,4	-	0,1	-	-
	Giebel	3,6	-	1,1	-	2,5	-
	Karper	83,4	-	-	-	-	83,4
	Pos	0,2	0,2	-	-	-	-
	Spiegelkarper	111,1	-	-	-	-	111,1
Exoot	Marm grondel	0,0	-	0,0	-	-	-
	Subtotaal	231,9	4,1	1,1	0,1	3,2	223,4
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
	Totaal	231,9					

0,0 = <0,05 kg/ha; - = niet aangetroffen

TABEL 3

Tabel 3 Raming van het visbestand in de Rivierenhof- Grote Hengelvijver (n/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	44	-	-	-	7	37
	Baars	40	40	-	-	-	-
	Brasem	879	878	-	1	-	-
	Giebel	44	-	37	-	7	-
	Karper	18	-	-	-	-	18
	Pos	60	60	-	-	-	-
	Spiegelkarper	7	-	-	-	-	7
	Exoot	Marm grondel	1	-	1	-	-
Subtotaal		1.095	978	38	1	15	62
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Totaal		1.095					

0 = <0,5 stuks/ha; - = niet aangetroffen

TABEL 4

Tabel 4 Raming van het visbestand in de Rivierenhof- Bootjesvijver (kg/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	78,2	-	-	-	-	78,2
	Baars	3,9	-	0,3	3,6	-	-
	Blankvoorn	231,9	10,3	42,5	179,0	-	-
Limnofiel	Rietvoorn	71,3	-	45,8	25,5	-	-
Subtotaal		385,3	10,3	88,6	208,2	-	78,2
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Eurytoop	Snoek	22,3	0,1	3,7	-	-	18,5
Totaal		407,6					

0,0 = <0,05 kg/ha; - = niet aangetroffen

TABEL 5

Tabel 5 Raming van het visbestand in de Rivierenhof- Bootjesvijver (n/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	129	-	-	-	-	129
	Baars	70	-	13	57	-	-
	Blankvoorn	11.662	7.643	1.640	2.378	-	-
Limnofiel	Rietvoorn	1.800	-	1.444	355	-	-
Subtotaal		13.661	7.643	3.097	2.791	-	129
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Eurytoop	Snoek	38	8	22	-	-	8
Totaal		13.699					

0 = <0,5 stuks/ha; - = niet aangetroffen

TABEL 12

Tabel 12 Vergelijking van de bestandschatting biomassa (kg/ha) van meest dominante soorten in de Grote Hengelvijver tussen 2011, 2018 en 2024.

		Grote Hengelvijver					
Gilde	Vissoort	2011		2018		2024	
		kg/ha	n/ha	kg/ha	n/ha	kg/ha	n/ha
Eurytoop	Aal	40,9	229	26,6	57	29,7	44
	Baars	28,7	2.253	8,5	1.970	0,4	40
	Blankvoorn	98,0	1.520	0,1	13	-	-
	Brasem	115,6	673	100,6	17.699	3,5	879
	Giebel	0,3	19	2,8	157	3,6	44
	Hybride	1,6	4	-	-	-	-
	Karper	79,9	10	348,2	58	83,4	18
	Kolblei	4,2	22	-	-	-	-
	Pos	3,9	696	3,6	562	0,2	60
		Spiegelkarper	-	-	-	-	111,1
Limnofiel	Zeelt	68,5	46	11,6	6	-	-
Exoot	Marm grondel	-	-	-	-	0,0	1
	Zwartbek grondel	-	-	0,4	84	-	-
Totaal		441,6	5.472	502,4	20.605	231,9	1.095

TABEL 13

Tabel 13 Vergelijking van de bestandschatting biomassa (kg/ha) van meest dominante soorten in de Bootjesvijver tussen 2011 en 2024.

		Bootjesvijver			
Gilde	Vissoort	2011		2024	
		kg/ha	n/ha	kg/ha	n/ha
Eurytoop	Aal	6,8	61	78,2	129
	Baars	4,0	170	3,9	70
	Blankvoorn	9,8	458	231,9	11.662
	Brasem	28,8	48	-	-
	Karper	260,3	32	-	-
	Snoek	35,6	107	22,3	38
Limnofiel	Rietvoorn	3,6	599	71,3	1.800
Totaal		348,9	1.475	407,6	13.699